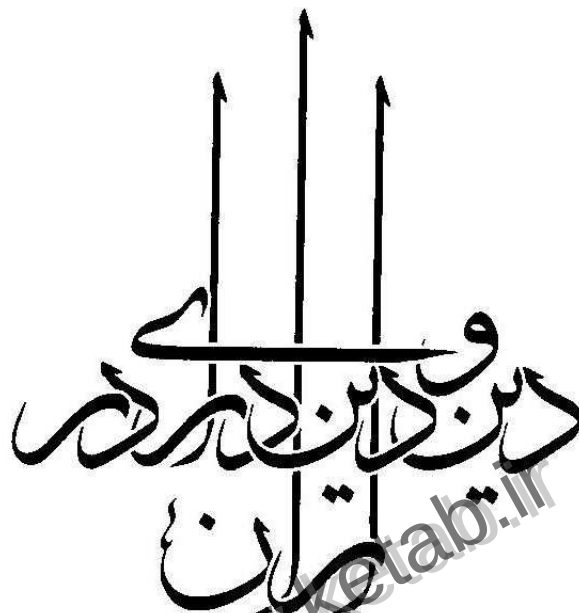

جلد اول

سالنمای دین و دین داری در ایران (۱۳۹۹-۱۴۰۰)

(وضعیت شناسی و گونه شناسی دین داری ایرانیان پیامدها، عوامل و پیشنهادها)

(انتشار محدود)

مرکز پژوهشی مبنا

سالنمای دین و دین‌داری در ایران (۱۳۹۹-۱۴۰۰) جلد ۱

مجری طرح: مرکز پژوهشی مبنا

ناظر علمی: دکتر محمد تقی دشتی

مدیریت پژوهش: دکتر سید سعید هاشمی نسب

مدیر طرح: حامد عبداللہی سفیدان

گروہ نویسندگان: حامد عبداللہی سفیدان، علی اکبر عبدالاحدی مقدم، دکتر یاور عیوضی، مرتضیٰ ہوشمند، محسن گلپایگانی،

دکتر سید مرتضیٰ میرتیار، دکتر محمد حسین کیانی، دکتر محمد صادق احمدی

مسئول ارتباطات و هماهنگی مصاحبه‌ها: دکتر محمد باقر صدقی

گروه اجرائی: محمد قرائتی ستوده (مدیر اجرائی)، امین حجتی (مسئول فنی پیمایش و نظرسنجی)

مهدی غفاریان فرهود (مستول گروه طراحی و صفحه آرایي)

اساتید و کارشناسان مصاحبه شونده: حجت الاسلام دکتر حسین بستان (عضو هیئت علمی پژوهشگاه حوزه و دانشگاه)، حجت الاسلام دکتر غلامرضا بهروزک (عضو هیئت علمی دانشگاه باقرالعلوم)، دکتر جلیل کمریکی (پژوهشگر علوم اجتماعی و رئیس مؤسسه خرد و جامعه)، دکتر محمدرضا پویافر (عضو هیئت علمی دانشگاه علوم انتظامی امین)، دکتر رسول داداشی آذر (پژوهشگر مدیریت راهبردی و فرهنگی)، دکتر محمدتقی دشتی (رئیس مرکز پژوهشی مینا)، دکتر ابوالفضل ذوالفقاری (عضو هیئت علمی دانشگاه شاهد)، دکتر جبار رحمانی (عضو هیئت علمی پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی)، دکتر حسین سراج زاده (عضو هیئت علمی دانشگاه خوارزمی)، دکتر حسین شرف الدین (عضو هیئت علمی مؤسسه امام خمینی (ره))، حجت الاسلام دکتر مهربان صادقیان (عضو هیئت علمی دانشگاه ادیان و مذاهب)، حجت الاسلام دکتر غلامرضا صدیقی اورعی (عضو هیئت علمی دانشگاه فردوسی)، جناب آقای علی اشرف فتحی (مدرس حوزه و پژوهشگر جامعه شناسی)، دکتر محمد محمد میرسندی (عضو هیئت علمی پژوهشکده مطالعات اجتماعی و فرهنگی)، دکتر حسن محدثی (عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی)، دکتر سید محمد میرسندی (عضو هیئت علمی دانشگاه امام حسین (ع))، دکتر محمود نجاتی حسینی (عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی)

انتشارات: مکتب اندیشه . شابک: ۵-۴۶-۷۲۰۲-۶۲۲-۹۷۸ . نوبت چاپ: ۱۴۰۰ . شمارگان: ۲۰۰

قیمت دوره: ۵۰,۰۰۰ تومان

عنوان و نام پدیدآور: سالنمای دین و دین‌داری در ایران / چشم‌اندازان (۱۳۹۶-۱۴۰۰)؛ مجری طرح مرکز پژوهشی مینا؛ ناظر علمی محمدتقی دهشتی؛ مدیرپژوهش سیدسعید هاشمی نسب؛ مدیر طرح حامد عبداللّهی سفیدان؛ گروه نویسندگان حامد عبداللّهی سفیدان ... [و دیگران]، مشخصات نشر: قم: مکتب اندیشه، ۱۴۰۰. مشخصات ظاهری: ج ۲. شابک: ۵-۷۲۸-۶۲۲-۶۶-۹۶-۱. ۱۳۹۸-۶۲۲-۷۲۸-۶۲۲-۶۶-۹۶-۱. ج ۱. ۱۳۹۸-۶۲۲-۷۲۸-۶۲۲-۶۶-۹۶-۱. وضعیت فهرست نویسی: فیا: یادداشت: گروه نویسندگان حامد عبداللّهی سفیدان، علی اکبر عبدالحادی مقدم، یاور عیوضی، مرتضی هوشمند، محسن گلایگانی، سیدمرتضی میرتبار ... مندرجات: ج ۱. وضعیت شناسایی و گونه‌شناسی دین‌داری ایرانیان پیامدها، عوامل و پیشنهادها. - ج ۲. چالش‌ها و تحولات دین‌داری در ایران. - ج ۳. کنشگران حوزه دین موضوع: ایرانیان -- زندگی مذهبی -- نمونه پژوهی موضوع: Case studies -- Religious life -- Iranians موضوع: دین‌داری -- نمونه پژوهی موضوع: Case studies -- Religiosity موضوع: اسلام -- ایران -- قرن ۱۴ -- نمونه پژوهی موضوع: Iran -- Islamic case studies -- 20th century موضوع: دین‌زدايي -- ايران -- نمونه پژوهی موضوع: Case studies -- Iran -- Laicism شناسه افزوده: دهشتی، محمدتقی، ۱۳۵۲- شناسه افزوده: هاشمی نسب، سیدسعید، ۱۳۵۹- شناسه افزوده: عبداللّهی سفیدان، حامد، ۱۳۶۴- شناسه افزوده: مرکز پژوهشی مینا- رده بندی کنگره: DSR6۵

۹۵۵/۰۰۴۴: رده بندی ديويي:

شماره کتابشناسی ملی: ۷۶۶۰۳۵۷ اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیپا

شیکه اړتیاو یا مخاطب

روابط عمومی (سفارش کتاب، پیشنهادات و انتقادات): محمد قرائتی ستوده ۰۲۵۳۲۹۰۶۴۰۵

آدرس، تارنما: www.smhi.ir - www.mabnarc.ir

پست الکترونیک: info@smhi.ir - info@mabnarc.ir

فهرست

۱۵	پیشگفتار
۱۹	بخش اول: کلیات و مبانی نظری
۱۹	مقدمه
۲۱	۱- تبیین مسئله
۲۲	۲-۱- بیان مسئله
۲۹	۲- پرسش‌های پژوهش
۳۰	۳- ضرورت و اهمیت
۳۲	۴- اهداف پژوهش
۳۳	۵- ادبیات پژوهش
۳۳	۵-۱- مفهوم‌شناسی
۴۲	۵-۲- پیشینه پژوهش
۴۹	۶- چارچوب نظری
۴۹	۶-۱- انواع گونه‌شناسی‌های دین‌داری
۵۹	۶-۲- نقد گونه‌شناسی‌ها
۶۰	۶-۳- گونه‌شناسی منتخب
۶۵	۶-۳-۲- ستجش گونه‌های دین‌داری
۷۱	۷- روش‌شناسی
۷۲	۷-۱- روش‌های جمع‌آوری داده
۷۲	۷-۱-۱- کتابخانه‌ای
۷۲	۷-۱-۲- مصاحبه
۷۲	۷-۱-۲-۱- مصاحبه نخبگی

مقدمه

دین و دین‌داری از واقعیت‌هایی است که فارغ از تقیدات زمانی، مکانی، نژادی و هر پدیده دیگری، در همه دوره‌ها به حیات خود ادامه داده است و از اثرگذاری آن کاسته نشده است؛ تا جایی که برخی معتقدند هیچ انسانی از دین‌گزیز و گزیر ندارد. این اثرگذاری همچنان در دوره مدرن - که برخی آن را پایان دوره دین می‌دانستند - با استواری بیشتر ادیان بزرگ جهان ادامه دارد. همین امتداد تاریخی بود که بسیاری از اندیشمندان در حوزه‌های دانشی گوناگون را به تحلیل پدیده دین‌داری واداشت.

مطالعه دین‌داری در ایران، جایگاه دوچندان دارد؛ چرا که طبق اسناد فرادستی جمهوری اسلامی (از جمله مقدمه، اصل دوم، سوم و چهارم قانون اساسی) دین و دین‌داری موضوعی راهبردی و بنیادین است که به اختصار می‌توان گفت **خاستگاه انقلاب اسلامی دین و هدفش دین‌داری است**؛ در نتیجه نوسان در دین‌داری، به معنای نوسان در باورها و آرمان‌های انقلاب اسلامی نیز قلمداد می‌شود.

از سوی دیگر دین و دین‌داری از پدیده‌هایی است که همچنان کارکرد اجتماعی دارد. دین موجب انسجام بخشی، امیدبخشی و نظام بخشی به جامعه می‌شود و روشن است که این سه می‌تواند جامعه‌ای را در اهداف بلندبالای خود، کامیاب کند؛ از این رو وضعیت سنجی چنین پدیده‌ای مهم برای سیاست‌گذاری در حوزه‌های گوناگون، بسیار حائز اهمیت است و این اهمیت در کشور ما دوچندان می‌شود.